

4. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. - 759 с.
5. Кузенко Т.Б. Управління фінансовою безпекою підприємства: методичний аспект / Т.Б. Кузенко, Н.В. Сабліна, О.Ю. Литовченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2010. - №29. - С.119-124.
6. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення [Текст] / М.М. Єрмошенко – К.:Київ.нац.торг.-економ.ун-т. – 309 с.
7. Мікуліна М.О. Фінансова безпека розвитку сільськогосподарських формувань: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / М. О. Мікуліна. - К., 2008. - 19 с.
8. Тітова С. П. Основи формування фінансової складової економічної безпеки аграрних підприємств / С.П. Тітова // Економіка АПК. - 2010. - № 9. - С. 96-101.
9. Марченко О.М. Концептуальні засади управління фінансовою безпекою підприємства / О. М. Марченко // Вісник Львівського університету. - Сер.: Економічна. - 2003. -Вип. 32. - С. 104-110.
10. Петрина О.Б. Теоретичні аспекти поняття "фінансова безпека підприємства" та його складових елементів / О.Б. Петрина // Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Гжицького, 2010. -Т. 12, № 3 (45), ч. 5. - С. 214-223.

УДК 338.439.5

СУЧАСНИЙ СТАН ТА МАРКЕТИНГОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ВИНОПРОДУКЦІЇ

*Радченко Т.М. – викладач коледжу,
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського*

Постановка проблеми. В сучасних соціально – економічних умовах інтеграції галузей економіки України в європейський простір існує потреба у невідкладному вжитті заходів для вирішення проблем, які стримують розвиток ринку вина. Питання є особливо актуальним для вітчизняних виноробів, оскільки, незважаючи на наявні власні традиції виноробства, які налічують сотні років, їх продукція залишається низько конкурентною не тільки на світовому ринку, а й активно витісняється імпортованою продукцією та фальсифікатами на вітчизняному ринку. Реалізації потенціалу виноробних підприємств має сприяти ефективна та продумана маркетингова політика, що має спиратися на дослідженнях сучасних тенденцій вітчизняного та світового ринків вина.

Стан вивчення проблеми. Дослідженням теоретичних і практичних питань формування, розвитку та механізму функціонування сучасного ринку винопродукції займалися багато вчених-аграрників: А.М. Бузні, О.М. Гаркуша, Т.С. Гончаренко, А.Б.Гульчак, К.Г. Донець, М.М. Караман, П.П. Макаренко,

І.Г. Матчина, Ю.В. Лясова, Д.М. Підгорна, В.О. Рибінцев, М.Г. Серкович, Ю.В. Тінтулов, А.М. Тимчуренко, І.П. Фесенко, Н.В. Петруня, І.І. Червен, В.В. Мітяєв, Н.В. Сілецька, С.Г. Черемісіна, А.Ф. Чернявський, О.В. Короткова, А.М. Авідзби, М.С. Ігнатюк, Д.Н. Подгорна, І.О. Соловійов, А.І. Шумейко, С.В. Прохорчук, О.Г. Карташова та інші.

Завдання і методика дослідження. В сучасних умовах конкурентного середовища вивчення особливостей та реалізація практичних досягнень ефективного функціонування ринку винопродукції, насиченого глобалізаційними тенденціями та кризовими явищами, вимагають подальших досліджень.

Результати дослідження. Останніми роками виноробство в Україні втрачає свої темпи зростання. Несприятливі політичні і економічні чинники справили сильний вплив, як на виробництво, так і на зовнішню торгівлю на ринку. Слід також відзначити, що частку невизначеності до майбутнього виноробства України вносить підписання Угоди про асоціацію з ЄС і нинішній статус АР Крим. Неможливо точно передбачити до яких наслідків це приведе і чи розвиватиметься галузь нарівні з виноробством Італії, Іспанії, Франції.

Однак виноградарство та виноробство в Україні має виняткове значення для підвищення якості життя населення, є важливими бюджетоутворюючими складовими агропромислового комплексу України.

В цілому ринок українського вина скоротився в 2013 році на 7% щодо 2012 року, у якому у нас мінус 25%, а у 2012 році - скоротився на 30% щодо 2011 року. Тобто за останні три роки ринок українського вина скоротився майже у два рази. Якщо у цифровому обсязі, то раніше було вироблено близько 29 млн. декалітрів вина, а у минулому році близько 11,6 млн. декалітрів. Однак перспективи для розвитку все ж таки залишаються. Експерти оцінюють винний ринок України приблизно в 23 млн. декалітрів (за цим показником країна займає 18-е місце у світі), або 800 млн. доларів США у грошовому еквіваленті [4].

Обсяги переробки підприємствами винограду на виноматеріали у 2013 році склали 425,0 тис. т, що на 95,0 тис. т, або на 28,8% більше, ніж у 2012 р.; виноматеріалів вироблено 28,2 млн. дал, що на 5,1 млн. дал., або на 22,1% більше ніж у 2012 році (рис. 1).

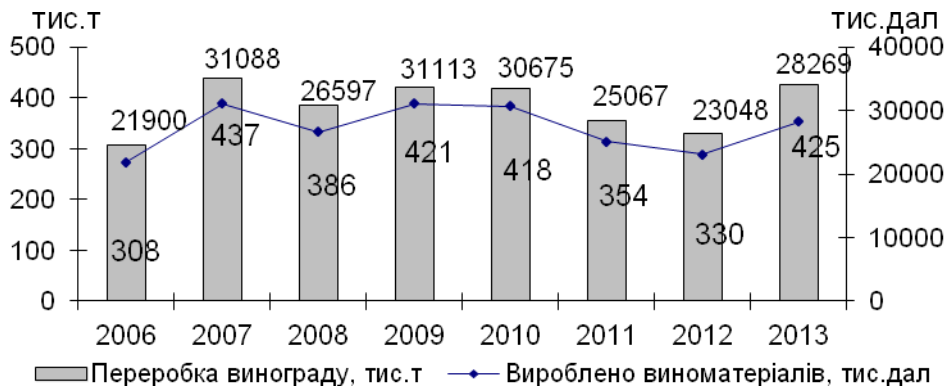

Рисунок 1. Динаміка переробки винограду та виробництва виноматеріалів

У 2013 р. в порівнянні з 2012 роком збільшили переробку винограду підприємства майже всіх областей. Так, зокрема, підприємствами Миколаївської області збільшилися обсяги переробки винограду на 17,3 тис. т, АРК – на 24,1 тис. т, Одеської області – на 39,1 тис. т, Херсонської області – на 12,1 тис. т та переробними підприємствами. Севастополь – на 3,2 тис. т [8].

Сучасний вітчизняний ринок вин включає виробництво виноградних вин, ігристих вин, а також вермутів і подібних виробів (таблиця 1).

Дані таблиці 1 свідчать про те, що місткість ринку вина в Україні з кожним роком значно скорочується. Так, після відмітки в 25375,5 тис. дал в 2011 році, обсяг ринку в 2012 році знизився на 26,2% і склав 18719,2 тис. дал. У цей період на стан виробництва винопродукції особливо вплинув низький рівень врожайності, що значно знизило обсяги виробництва. У 2013 році сталося скорочення ще на 17,7% до рівня в 15397,8 тис. дал.

Таблиця 1 - Місткість ринку винопродукції України в 2011-2013 рр., в натуральному вираженні, тис. дал

	2011	2012	2013
Виробництво, тис. дал	23430,3	19543,0	18089,9
Імпорт, тис. дал	5294,8	3706,8	3870,8
Експорт, тис. дал	3349,6	4530,5	6562,9
Місткість ринку, тис. дал	25375,5	18719,2	15397,8
Темп приросту, %	-	- 26,2	- 17,7

Грунтуючись на самих песимістичних прогнозах експертів, можна сказати, що подібна динаміка збережеться надалі, і українське виноробство переживатиме не самі кращі часи. З іншого боку Україна має достатній потенціал для розвитку галузі і виробництва дійсно якісної виноробної продукції (табл. 2).

Таблиця 2 - Виробництво винопродукції в розрізі категорій в 2011-2013 рр., тис. дал

Найменування	2011	2012	2013
Вино "Шампанське", тис. дал	3730,5	3397,4	3867,9
Вино "Ігристі", тис. дал	1716,1	2066,8	1354,1
Вино виноградне, тис. дал	17003,9	12510,6	11602,7
Вермут і подібні вироби, тис. дал	979,8	1568,2	1265,2

Динаміка виробництва винопродукції в розрізі категорій також демонструє зниження. Так, найбільшу частку в структурі виробництва займає саме виноградне вино (близько 65%) обсяг виробництва якого, в 2013 році впав на 31,8% в порівнянні з 2011 роком. Таке ж стрімке скорочення обсягів спостерігається і за іншими категоріями продукції. Виробництво вермутів і подібних виробів впало на 29,1%, виробництво іскристих вин на 21%, однак виробництво «Шампанських» зросло на 3%.

В структурі тихих виноградних вин, яких у 2013 році було вироблено 11,6 млн. дал, складають 38,9% - напівсолодкі вина, 26,5% - сухі вина та 20,9% - солодкі вина (табл. 3).

Таблиця 3 - Виробництво виноградних вин в Україні у 2009-2013 рр.

Вид винопродукції	Роки
-------------------	------

	2009	2010	2011	2012	2013
Тихі виноградні вина, млн. дал.	23,1	29,6	16,7	12,5	11,6
у % до загального підсумку					
Сухі	11,9	12,2	12,5	13,5	26,5
Напівсухі	3,4	3,5	3,9	4,7	4,0
Напівсолодкі	40,4	41,2	41,7	43,7	38,9
Солодкі	19,6	19,7	20,8	21,2	20,9
Кріплені	24,7	23,4	21,1	16,9	9,7
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

В Україні протягом 2011 – 2013 рр. у виробництві вина спостерігається загальна тенденція до спаду, оскільки у 2013 році було вироблено 11,6 млн. дал тихих вин, що на 5,1 млн. дал менше, ніж у 2011 році та на 0,9 млн. дал менше за показники 2012 року [5].

Потрібно зазначити, що на українському ринку функціонує близько 40 виробників вина, основні потужності яких знаходяться на Півдні країни. Конкуренція досить напружена, оскільки вітчизняним виробникам весь час доводиться боротися з імпортними представниками [1].

Найбільшим виробником вина за підсумками 2013 року стала група компаній - Inkerman International (Інкерманський завод марочних вин), якою було розлито близько 2,56 млн. дал вина, що в порівнянні з 2012 роком - 2,4 млн. дал. На другому місці ТОВ "Свпаторійський винний завод" – ТМ "Крымские вина" з обсягом виробництва 1,34 млн. дал. На третьому місці "Коблево", яке входить в алкогольний холдинг "Баядера" - обсяги виробництва у нього залишилися практично на тому ж рівні, 2013 рік – 1,28 млн., 2012 рік - 1,24 млн. дал. В топ-10 найбільших виробників вина в 2013 році ввійшли також: НВАО "Массандра" - ТМ "МАССАНДРА", "Вина Лівадії", ТОВ "ПТК Шабо" – ТМ "SHABO", НВП "Нива" – ТМ "Одеський степ" [3].

Незважаючи на потенціал українських виробників, на ринку як і раніше зберігає стійкі позиції продукція імпортних торгових марок. Велику роль у формуванні попиту зіграла доступність імпортного вина. Після відміни ввізних мит в 2011 році пропозиція імпортних вин розширилася і наблизилася до ціни вітчизняної продукції.

Таким чином, можна зазначити, що конкуренція на ринку напружена, оскільки виробникам доводиться боротися за лояльність споживача, пропонуючи не лише високу якість, але і доступну ціну.

Так у період з 2011 по 2013 року імпорт продукції знижується, а експорт навпаки зростає. Ще в 2011 році переважання імпорту над експортом було на рівні 67%, але вже через 2 роки перевага склала 63,5% на користь експорту. У 2013 році також спостерігається переважання продукції, що експортується. Обсяг експорту склав 6562,9 тис. дал продукції, що на 27,3% менше в порівнянні з 2012 роком, а імпорту 3870,8 тис. дал [8].

Що стосується географічної структури експорту, то 95% українського вина реалізується до Російської Федерації. На експорт йде українська продукція таких ТМ як "Тарутинські вина", "Інкерман", "Массандра", "Артемівськ Вайнері" і інші.

Більшість вина експортується наливом, де його купажують або додатково обробляють і продають під власними російськими брендами. Решта 5%

експорту припадає на інші 30 країн, серед яких Білорусь (181,57 тис. дал), Молдова (134,23 тис. дал), Німеччина (126,00 тис. дал), Грузія (111,93 тис. дал), Ізраїль (20,34 тис. дал), Естонія (9,25 тис. дал). У вартісному вираженні також спостерігається тенденція до зростання [7].

За 2013 рік Україною було експортовано вина на 81681 тис. дол. США, що на 30494 тис. дол. США (або на 37,3%) перевищує показники 2012 року.

В цілому слід зазначити, що Україна так мало експортує в інші країни, тому що для цього потрібні серйозні витрати на просування та державна підтримка.

Так, наприклад, у країнах Євросоюзу держбюджетні дотації виноробам становлять у середньому 1 євро за 1 л виробленого вина. Лише на перегонку його надлишків виноградарі щороку отримують від своїх держав півмільярда євро. Дотації на корчужання старих виноградників і насадження нових сягають 7500 євро на кожний гектар площі. До 2014 року обсяг підтримки виноробів від Єврокомісії становив 1,3 млрд. євро. При цьому 120 млн. євро було витрачено тільки на рекламу європейських вин для захисту європейського ринку від виноробної продукції США, Австралії, Аргентини та Чилі [6].

Значний вплив на внутрішній стан ринку вина та формування його структури складає імпорт, який за період 2010-2013 рр. то збільшувався, то скорочувався. Найбільше вина завозиться з Грузії, Молдови, Франції, Італії, Чилі та інших країн. У 2013 році спостерігається тенденція до зростання обсягів імпорту вина в Україну в порівнянні з 2012 роком.

Так, в натуральному виразі частка грузинського імпорту в 2013 році складала 29,0%. Другим великим імпортером є Молдова, на частку якої в 2013 році припадало 25,5% імпорту. Менші частки в структурі імпорту виноробної продукції мають Італія і Франція.

Як правило вина, що імпортуються з цих країн, відрізняються особливою якістю і відповідною вартістю. Однак потрібно відзначити, що в структурі імпорту, зростає частка як дешевих, так і дорогих вин. (табл. 4).

Таблиця 4 - Середні ціни імпорту вина в Україну, 2010-2013 рр., тис. дол. США /т

Країни імпортери	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Грузія	2,81	1,33	1,85	1,90
Молдова	0,71	0,74	0,91	1,0
Чилі	2,11	2,16	2,19	2,36
Італія	3,56	3,89	3,61	3,7

До категорії дорогих вин за ціною слід віднести вина з Італії, Чилі, Франції, Іспанії попит на які має тенденцію до зростання., а продукція яких відноситься до дорожчого сегменту. Середня ціна вин вироблених в цих країнах складає 70-90 грн. за літр.

Найбільш дешевими за ціною є імпортні вина з Молдови та Грузії. Саме небезпеку для вітчизняної виноробної галузі представляє зростання продажів недорогого імпортного вина. Тому останнім часом вітчизняні споживачі довіряють закордонним винам, і цим почали користуватися постачальники, які насичують ринок винами низької якості та продають їх за середніми цінами. За

однаковою ціною українського і вина французького споживач віддає перевагу французькому, навіть якщо українське при цьому якісніше.

Вітчизняні ж ціни на українському ринку вина залежать не лише від виробництва сировини, але і від економічної ситуації в цілому. Винороби несуть величезні втрати, передусім із-за підвищень акцизних зборів. В 2011 році були збільшені мінімальні відпускні ціни на алкогольні напої, в том числі і вино. Саме тому спостерігався такий значний розрив. В 2012-2013 рр. відбувалося поступове збільшення цін. Однак, у другому півріччі 2014 року знову вагомий стрибок цін на алкоголь.

Так, з 1 липня 2014 року ціна акцизу на вина натуральні з додаванням спирту і міцні (кріплені), вермути і інші вина виноградні натуральні з додаванням рослинних або ароматичних екстрактів підвищилася з 2,86 грн. до 3,58 грн. за 1 літр; на вина ігристі, вина газовані з 4,16 грн. до 5,20 грн. за 1 літр. У 2013 році вартість 1 л вина складала в середньому 17,16 грн. (без врахування ПДВ), ігристі вина відрізнялися трохи більшою вартістю – 24,61 грн./л, а вартість вермутів була на рівні 19,41 грн./л. Враховуючи нинішню динаміку зміни цін і підвищення вартості акцизу можна чекати, що середня вартість продукції виноробства виросте в ціні майже в 1,5 рази.

Висновки та пропозиції. В цілому аналіз сучасного стану та особливостей функціонування ринку вина показав, на сьогоднішній день існує багато бар'єрів для того, щоб виноробна продукція була конкурентоздатною на внутрішньому і світовому ринку. Для подолання їх необхідно:

- 1) залучення крупних інвестицій у галузь та здійснення підтримки виноробних компаній з боку держави;
- 2) розробка спеціальних державних програм по збереженню та відновленню виноградних насаджень;
- 3) розробка моделей, які б використовувалась при виборі і реалізації стратегії і тактики маркетингової політики виноробних підприємств;
- 4) детальне вивчення цінової політики, вивчення основних гравців, смаків споживачів, тощо, дозволить підприємствам без значних зусиль ставати лідерами продаж і виходити не тільки на вітчизняний але й і на зарубіжні ринки;
- 5) для встановлення ринкового порядку на ринку вина з точки зору як якості, так і цін, ввести чітку класифікацію, що допоможе споживачам зорієнтуватися у величезній різноманітності вин, а фірмам-виробникам і імпортерам вести чеснішу по відношенню до покупця цінову і маркетингову політику;
- 6) розробка стратегії формування власного вітчизняного винного бренду, що дозволить комплексному розвитку ринку вина Потрібно формувати програму по донесенню до споживача нового продукту, продукту майбутнього, що дасть змогу змінити відношення вітчизняних споживачів і виробників до вина. Завданням України повинен стати розвиток програми формування локальних вин, яка буде відображати національні традиції, оригінальний смак і сучасні вподобання та переваги споживача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Агеева І.М. Перспективні напрями стратегічного планування на підприємствах виноробної галузі України / І.М. Агеева, О.Ю. Мандро // Економіка харчової промисловості. – 2010. – №2(6). – С.26-31.

2. Анализ рынка вина в Украине за 2008-2012 гг.: потребление, производство вина, лидеры рынка. [Электронный ресурс] // Брендинговое агентство "KOLORO". - Режим доступа: <http://koloro.com.ua/blog/brending-i-marketing/analiz-rynka-vina-v-ukraine-za-2008-2012-gg.-potreblenie-roizvodstvo-vina-lidery-rynka.html>
3. Воронин И.Н. Анализ современного рынка виноделия Украины /И.Н. Воронин // Вестник Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. - Геополитика и экогеодинамика регионов. – 2013. - Том 9 (Выпуск 1). – С.76 – 82.
4. Настоящее и будущее украинского виноделия [Электронный ресурс] // Интернет-издание «UAREporter.com». – Режим доступа: http://ua-reporter.com.ua/business/nastojacshee-i-buducsheeukrainskogo-vinodelija__23493.
5. Обзор рынка вина Украины [Электронный ресурс] // Инвестиционный портал InVenture. - Режим доступа: http://inure.com.ua/analytics/investments/obzor_rynka_vina_ukrainy
6. Павлова О.С. Интеллектуальный капитал как фактор підвищення інвестиційної привабливості підприємств (на прикладі підприємств виноробної промисловості) / О.С. Павлова // Економічні інновації. - Випуск 47. – 2012. - С. 214-221.
7. Рынок вина Украины в 2014 году: обзор [Электронный ресурс] // "РБК-Украина". – Режим доступа: <http://marketing.rbc.ua/news/12.09.2014/6984>
8. Статистичний щорічник України за 2013 рік / За ред. О.Г.Осауленка. – К.: Державне підприємство "Інформаційно-аналітичне агентство" - 2014. – 549 с.

УДК 332.02; 338.43

МЕХАНІЗМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ БІЗНЕС-СУБ'ЄКТІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сігнатулін М. В. - викладач,

Південний філіал НЦБІП "Кримський агротехнологічний університет"

Постановка проблеми. Через світову економічну кризу стала актуальнішою проблема інвестиційної співпраці. Держава позбавляється всіх своїх резервів й запасів при виконанні напрямків щодо виведення країни із світової економічної кризи, що мали тратитися на розвиток стратегічно необхідних сфер і конкретні соціальні програми. Найімовірніше, що наслідки й тривалість кризи заважатимуть повною мірою здійснювати всі заходи із застосуванням винятково внутрішніх фінансових потоків, як передбачається першим варіантом. Тому з боку регіональної та державної влади доцільне виконання дієвої політики підтримки розвитку інвестиційної співпраці.
